

Vice-chairman of the House and regulates proceedings of its activity i.e. it carries the House regulations. The Constitution allows the President of the country to interfere in the work of the Houses of Chiefs and to change their membership and structure. The main law expounds in detail on the procedure of electing the members of the provincial Houses of Chiefs but it doesn't fix their quantitative membership and it resembles the separate electoral law which is peculiar to European states.

In conformity with the Constitution of Northern Nigeria the House of Chiefs' status differs from Zambia's one: firstly, in national House of Chiefs and in availability of regional Houses of Chiefs. There is a difference in quantity of the Nigerian House of Chiefs which includes all the chiefs of the first class, 95 ordinary chiefs and 1 chief-expert on Islamic law. The Constitution contains the definition of the essence of chiefs of Chairman of the House of Chiefs and determines the House of Chiefs' duties.

The status of the Houses of Chiefs in the Constitutions of African states has a rudimentary form. For example, in spite of evident conciseness of two articles of the main law of Ghana, they are of the great information importance exceeding the limits of one country and making a stress on a direct connection between the founding of the Houses of Chiefs and the influence of the common law. It is confirmed by Article 14 of the Order on Independence of Zambia in which the Royal Council retained traditional «administrative» bodies in a new state system. The membership of experts on Islamic law in authoritative structures of Northern Nigeria regions is evidence that not only Traditional law but also Islamic law have influence on the development of public administrative system.

Key words: Zambia, Northern Nigeria, House of Chiefs.

УДК 340.12

М. М. Цимбалюк, доктор юридичних наук, професор

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ: УКРАЇНСЬКИЙ ДИСКУРС ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті здійснено дослідження філософсько-правового виміру європейських стандартів державотворення у контексті соціокультурного проектування української перспективи формування громадянського суспільства. З'ясовано, що, мабуть, однією із найсильніших сторін українського, і щонайменше східнослов'янського, громадянського суспільства є феномен жертовності та цінування суспільного начала і, зрештою, значущість традиції у буттєвому просторі.

Ключові слова: філософія права, європейські стандарти, громадянське суспільство, державотворення.

Актуальність проблеми. Формування в Україні інтеграційного вектора в уніфікації механізмів запровадження європейських стандартів державотворення має основою усвідомлення великої важливості вступу до Європейського Союзу, а відповідно, виконання вимог останнього; розуміння внутрішньої цінності, що має наша держава, як національні стандарти для підвищення індивідуально-персоналістичного та загальносуспільного вимірів українського буття.

Якщо ґрунтовніше розглядати цю проблему в українському соціокультурному просторі, то зауважимо щонайменше на двох тенденціях — антагоністичній та взаємодоповнювальній. Про останню слушно зазначив український мислитель І. Лісовий: «Прагнення до європейськості і водночас цінування понад усе власної самобутності — чи не є якийсь це химерний бароковий кончетизм? Надзвичайно цінуємо те, що наша культура європейська (принаймні у власній самооцінці), що в Європі знаходимо поле своєї самоідентифікації, що вектор культурного розвитку свідомо спрямовуємо на загальноєвропейські вартості, але гідність свою засновуємо на тому, що у трагічній історії не втрачали власного обличчя, що зберегли — нехай і в «капсульних» варіантах — закладене в культурному пракорені» [4, с. 226]. Цікаво, на нашу думку, що опис цієї ситуації стосується лише середньої української ментальності, якій, своєю чергою, також притаманні підходи як хуторянської замкнутості, із настороженим ставленням до всього незнайомого та чужого, так і підхід своєрідного космополітизму, із ненаданням потрібної значущості власне українським світоглядно-культурним традиціям у формуванні соціокультурного дому буття українця.

Аналіз наукових джерел і публікацій. Сьогодні досить інтенсивно відбувається осмислення проблематики громадянського суспільства у колі вітчизняної інтелектуальної спільноти. До вагомих наукових доробків, автори яких заклали теоретико-методологічний фундамент у цій сфері досліджень, слід віднести праці В. Баркова, В. Бебика, В. Бліхара, І. Горбатенко, О. Здіорука, Г. Зеленько, А. Карася, М. Калініченка, А. Колодій, О. Косілової, І. Кресіної, А. Кудряченка, Ю. Левенця, Я. Пасько, Т. Розової, Ф. Рудича, М. Рябчука, П. Ситника, С. Телешуна, М. Требіна, Г. Щедрової та інших дослідників [1; 6; 7]. Але дослідження філософсько-правового виміру європейських стандартів державотворення у контексті соціокультурного проектування української перспективи формування громадянського суспільства у більшості випадків залишається поза увагою науковців.

Мета статті — здійснити філософсько-правове дослідження європейських стандартів державотворення у межах українського дискурсу формування громадянського суспільства.

Вклад основного матеріалу. У межах національного виміру буття доцільно зазначати надвимір, що є таким, у якому зароджуються найбільш фундаментальні принципи індивідуального та суспільного екзистенційного простору. Йдеться про той вимір, що своїми горизонтами сягає за межі просторово-часових координат буття окремої людини. Трансцендентність цього виміру вкорінена у феномен вічності, що має значно більше значення для суспільного виміру буття, ніж може видатися на перший погляд.

Здебільшого коли йдеться про вічність, то вона асоціюється насамперед із релігійним життям, або ж із філософським виміром буття. Але це поняття має значення і в інших складових буття, у яких соціокультурний і націоналістичний виміри посідають також значне місце. Цікаві у цьому сенсі спостереження Й. Фіхте, який зауважував, що «навіть себе людина може любити лише тоді, коли трактує себе як вічну істоту; інакше вона не здатна ні поважати, ні схвально оцінювати себе. Ще менше вона може любити щось поза собою, хіба що прийме його як частку у вічність свої віри та своєї душі й долучить її до неї. Той, хто не бачить у собі насамперед вічної істоти, взагалі не здатен любити й не може також любити Батьківщини, бо її не існує для нього» [8, с. 13]. Власне, лише за такої перспективи ставлення до своєї Батьківщини, що ґрунтується на переконанні існування цінності того, що сягає за просторово-часові межі індивідуального буття, уможливується усвідомлення масштабів усіх тих позитивних суспільно-національних змін, які можуть бути спричинені акцептуванням та імплементацією стандартів більш розвинених за різними показниками країн, що би стосувались екзистенційного контексту українського соціуму.

Щодо України дехто вважатиме національною ідеєю створення потужної та конкурентоспроможної економіки, що могла би стати фундаментом для загального процвітання нації; дехто вважає такою ідеєю відродження тих елементів української ментальності, що можуть виявити свою ефективність у сучасній ситуації тотальної конкуренції. Окрім тих, існує багато інших цінних ідей щодо визначення напрямку національної ідеї, проте приклад двох означених ідей відображає безперспективність однобічного підходу до вирішення цієї проблеми. Тому, за будь яких обставин, перевага завжди надаватиметься комплексному й загальноінтегративному підходу. Водночас необхідно відзначити, що існує феномен, який тісно пов'язаний, для прикладу, із суспільно-економічним прогресом. Суспільство, минаючи різні шаблі свого розвитку, на кожному з етапів обирає свої пріоритетні напрями, що впливають на формування ієрархічної міждержавної структури. З огля-

ду на це Україна як неізолювана від світового співтовариства держава також повинна зважати на об'єктивні закони, які задають тон у конфігуруванні сучасної структури міжнародної спільноти. Адже акценти у державному розвитку щодо перспективи конкурентоспроможності з іншими державами зміщуються зі сфери володіння природними ресурсами на сферу володіння тим, що є пріоритетним в існуванні постіндустріального суспільства, — володіння новітніми технологіями, інтелектуальним капіталом нації, гуманітарним потенціалом соціуму тощо. Парадокс нинішніх умов і полягає саме в тому, що вкладати кошти у головні чинники національної переваги найближчого майбутнього можуть лише ті країни, які, власне, володіють значним економічним та інтелектуальним потенціалом. Для інших країн шанси громадян, які у прямому сенсі «працюють лише за їжу», вирватись із цього «зачарованого кола» практично безперспективні, попри те що, на жаль, Україна наближена до означеного типу країн. Сьогоднішня наша держава відображає «змушене» доведення до банкрутства і руйнування вагомих заводів, що були достатньою мірою успішними, упродовж тривалого часу працевлаштовували чималу кількість населення. Окрім того, сьогодні простежується занедбання сфери науки, де фінансування було зменшено до мінімуму, а колишні науково-дослідні інститути у кращому випадку перетворились на аутсорсингові компанії, які розробляють програмне забезпечення для закордонних господарів, а в гіршому випадку — ледве животіють, перебиваючись спорадичними замовленнями щодо тих чи інших послуг, розглядаючи за таких умов наукові дослідження як таке, що у наших реаліях на межі фантастики, адже у багатьох наукових галузях потрібні кошти не лише на зарплату науковцям, а й на коштовні витратні матеріали тощо.

Заради справедливості зазначимо, що науковий вимір не є лише якоюсь незначною частиною сумної дійсності сучасних реалій, оскільки доводиться констатувати й фінансування армії (що особливою мірою проявилось у нинішніх ситуативних обставинах в Україні), корумпованість чиновників і загальну недовіру населення до влади, незалежно від кольору її прапорів та їхніх політичних гасел. Водночас, попри таку невеселу картину, потрібно вказати й на перспективу, яка в Україні все ж таки є. Мабуть, першим кроком до подолання такого скрутного становища мало би бути усвідомлення межі жахливості теперішнього стану українського суспільства, а це усвідомлення значуще не лише на рівні пересічних громадян, а й тих, хто безпосередньо впливає на формування внутрішньої та зовнішньої державної політики. У цьому випадку країна має ще надію на втілення своїх євроінтеграційних намірів, оскільки феномен усвідомлення важливості саме інтелектуальних ресурсів нації залишається актуальним у середовищі вищих можновладців. Для прикладу, слова екс-президента України В. Ющенка,

віголошені ним на Перших Президентських слуханнях, доводять зазначене: «Я відніс би політику гуманітарного напрямку до політики безпеки держави», як і озвучена ним ідея про те, що «виграє не та нація, яка має нафту, чи газ, чи вугілля. Як правило, у лідерах немає ресурсних націй, тому що конкуренція виграється не цим ресурсом, а ресурсом освіти, науки» [5].

Отже, загалом слушно, з нашого погляду, відзначити підвищення рівня освіченості серед населення. Ця тенденція є позитивною з огляду на формування здорового та успішного громадянського суспільства, що у своїй історії завжди вибиратиме екзистенційно-прогресивний вектор розвитку. Вибір такого вектора завжди буде пов'язаний із високим ступенем розвитку громадянського суспільства, адже його розвиток присутній у тих державах, яких нині можна вважати своєрідним еталоном для наслідування. До слова, проблема не лише в економіко-політичній ефективності їхньої діяльності, а радше, у ціннісному її вимірі, особливо тієї його константи, що безпосередньо стоується особистісного та загальнолюдського екзистенційного виміру.

Щодо відносин між громадянським суспільством і державою, то існують два головні підходи до реалізації їхньої взаємодії. У першому випадку йдеться про громадянське суспільство як таке утворення, що в основному протиставляється державі. В іншому випадку — у громадянському суспільстві вбачають певну форму існування західного суспільства, або ж, іншими словами, в ньому простежують прояв сучасної сутності західної цивілізації. Визнаючи значну істину обох підходів, потрібно зазначити певну обмеженість такого спрощеного підходу, який, як і будь-яка інша схема, здатен передати лише певні аспекти досліджуваного явища, оминаючи інші виміри, і феномен живого взаємозв'язку між його елементами. У цій перспективі цікавою є детальніша класифікація взаємовідносин держави та громадянського суспільства, запропонована О. І. Здіорук: взаємовідносини між державою і громадянським суспільством можуть набувати щонайменше чотирьох форм: 1) існує внутрішня єдність між громадянським суспільством і державою, їхні інтереси збігаються та реалізуються спільними зусиллями держави та всіх громадян, які утворюють одне ціле. Держава є неначе зняряддям задоволення потреб громадян; 2) виникло протистояння держави та громадянського суспільства, яке характеризується відчуженістю та перманентною боротьбою. Це нині характерно для більшості так званих «відкритих суспільств»; 3) спостерігається поглинання громадянських суспільств із боку держави. Держава стає самодостатнім утворенням, яке майже повністю контролює всі прояви з боку громадянського суспільства, нівелюючи його суть як незалежного об'єднання громадян для обстоювання своїх інтересів. Це шлях тоталітарних держав; 4) протилежна до попередньої ситуація — спостерігається підпорядкування держави громадянським

суспільством, яке руйнує її як носія загальної волі та чинника, за допомогою якого в нормальних умовах здійснюється досягнення спільних інтересів. Проте тут «держава перетворюється на формальність, своєрідну ширму для прикриття, маскуванню безчинств приватних осіб чи їхніх корпорацій. Владні ресурси держави використовуються для задоволення егоїстичних інтересів одних індивідів і придушення інших. Держава із засобу єднання суспільства перетворюється на знаряддя його руйнації, загострення запеклої боротьби одних її членів з іншими» [1, с. 67].

Урешті-решт, кожна із наведених моделей взаємодії громадянського суспільства і держави має соціально-історичні та політико-економічні передумови. Хоча, аналізуючи ці моделі, обґрунтовується, що ідеальною для гармонійного розвитку суспільства можна вважати першу модель — взаємодії та співпраці. Річ у тому, що лише такі суспільства, які не обмежуються декларативним проголошенням демократії, а й справді створюють умови для її повноцінного функціонування, спроможні створити саме таке середовище, в якому громадянське суспільство не лише народжується і формується у бутті, а й є таким, що здатне діяти спільно із державою в одному екзистенційно-аксіологічно правильному напрямі. Власне, процеси конфронтації та протистояння між громадянським суспільством і державою є певною мірою необхідним етапом, що відображає власне діалектичний аспект їхньої взаємодії.

Великою мірою така орієнтація суспільства насамперед на соціально-економічний вимір пояснюється тіснішою єдністю цього виміру з буттєвою ситуацією соціуму. Попри це політичний вимір у життєвому просторі пересічного громадянина майже завжди посідає друге місце після соціального. Хоча необхідно відзначити, що наявним є існування конкретних кроків із боку уряду щодо впливу на окремі складники, які стосуються політики сприяння формуванню громадянського суспільства та демократичної правової держави в Україні.

Окрім того, напрям розвитку регіональної демократії має велике значення не лише для існування демократії як такої, а є реалізацією принципу свободи у політичному вимірі суспільного життя, як і сприятливим середовищем для формування громадянського суспільства. Власне, розвиток регіональної демократії однозначно призводить до послаблення негативних наслідків тоталітаризму центральної влади, не лише створює середовище, в якому менше шансів зловживання центральною владою, а й форматує відповідним чином і суспільну свідомість, роблячи її більш чутливою до принципів, що перебувають у полі зору свободи та поваги людської гідності.

Попри все, незважаючи на нинішні непрості умови розвитку, реформування та фактично воєнного стану України, вона все ж таки повернула свій

вектор буття у бік європейської культури, з усіма її позитивами і негативами. Простежується, що українське суспільство має великі потенційні можливості, навіть більші, як не парадоксально, ніж деякі країни Західної Європи. Україна має свою історію, своє коріння, в якому, окрім негативних моментів, є низка позитивних, які країни Західної Європи, мабуть, не мають у такій концентрації, адже буття у різноманітних культурно-історичних епохах минулого сформувало певне ставлення до світу, що українці не завжди цінують. З одного боку, маємо значно розвинуте поняття індивідуалізму, з визначальним ставленням до свободи та цінності людської особи, а з іншого, — існує усвідомлення важливості суспільного начала в людській екзистенції, розуміння важливості іншого для буття. Отож, маючи таке багатство, українська нація завдяки акцептації та прийняттю європейських стандартів державотворення, запроваджуючи різноманітні інституційні зміни, робить сприятливим українське суспільство до імплементації всіх тих позитивних аспектів європейського аксіологічного виміру, в якому прояв успішного існування громадянського суспільства є зовнішньою ознакою європейського персоналістичного буття, що за правильного його сприйняття в українському соціокультурному просторі може суттєво збагатити його екзистенційно-аксіологічний вимір.

Висновки. Підсумовуючи, можемо зазначити, що сприяння реалізації європейських стандартів державотворення в українському соціокультурному просторі є важливим чинником щодо акцептації та імплементації загальноєвропейських цінностей, де формування та функціонування громадянського суспільства є зовнішньою та видимою ознакою. Власне, європейські стандарти державотворення, змінюючи внутрішню конфігурацію функціонування держави, перетворюють її більше на партнера, ніж на конкурента чи супротивника у формуванні громадянського суспільства. Попри це, імплементуючи європейські стандарти державотворення в українській соціокультурний простір, потрібно зважати на недопустимість сліпого зміщення цих стандартів із одного середовища в інше, без урахування специфіки історично сформованої екзистенційно-аксіологічної складової українського народу. З огляду на це може йтися не про штучне перенесення, а передовсім про творче сприйняття та інтеграцію в український політико-економічний, соціокультурний та аксіологічний виміри буття, зі збереженням суттєвих і ціннісних елементів цього непростого та тривалого процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Здіорук О. І. Пріоритети розвитку громадянського суспільства в Україні / О. І. Здіорук // Стратег. пріоритети. — № 1(14). — 2010. — С. 66–69.
2. Кальниць Ю. Г. Формування консолідованої демократії як ключова передумова успішної світової та європейської інтеграції України / Ю. Г. Кальниць,

- Л. М. Усаченко, С. О. Сибиряков // Стратег. пріоритети. – № 2(15). – 2010. – С. 90–95.
3. Кушнір М. О. Європейські правові орієнтири формування та розвитку регіонального та місцевого самоврядування / М. О. Кушнір // Державне управління регіональним розвитком України / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – С. 27–47.
 4. Лисий І. Ідея «європеїзації» в українській культурі / І. Лисий // Філософська і митецька культура. – К. : Академія, 2004. – С. 211–246.
 5. Освіта і наука повинні стати першим пріоритетом для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/15468.html>.
 6. Требін М. П. Громадянське суспільство в Україні: реальність і шляхи формування / М. П. Требін // Вісн. Нац. ун-ту «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право, 2013. – Вип. 5 (19). – С. 162–184.
 7. Требін М. П. Виклики громадянському суспільству України в контексті євроінтеграції / М. П. Требін // Соціологія та суспільство: взаємодія в умовах кризи. II Конгрес САУ: тези доп. (Харків, 17–19 жовт. 2013 р.). – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – С. 300–302.
 8. Фіхте Й. Г. Що таке народ у вищому розумінні цього слова і що таке любов до Батьківщини / Й. Г. Фіхте // Націоналізм: антологія ; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 2010. – С. 10–17.

ЕВРОПЕЙСКИЕ СТАНДАРТЫ СОЗДАНИЯ ГОСУДАРСТВА: УКРАИНСКИЙ ДИСКУРС ФОРМИРОВАНИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА

Цымбалюк М. М.

В статье проведено исследование философско-правового измерения европейских стандартов создания государства в контексте социокультурного проектирования украинской перспективы формирования гражданского общества. Выяснено, что, пожалуй, одной из самых сильных сторон украинского, и как минимум восточнославянского, гражданского общества является феномен жертвенности и правильной оценки общественного начала и, наконец, значимость традиции в бытийном пространстве.

***Ключевые слова:** философия права, европейские стандарты, гражданское общество, государства.*

EUROPEAN STANDARDS OF CREATION OF THE STATE: THE FORMATION OF UKRAINIAN DISCOURSE CIVIL SOCIETY

Tymbalyuk M. M.

In this paper a study of philosophical and legal dimensions of European standards in the context of the creation of the state of the sociocultural design Ukrainian prospects for the formation of civil society. It was found that, perhaps, one of the strengths of the Ukrai-

nian and Eastern Slavic least, civil society is a phenomenon of self-sacrifice and a correct assessment of the public beginning, and finally, the importance of tradition in the existential space.

Formation in Ukraine integration vector in the unification mechanism for the implementation of European standards is the basis for state building awareness of the great importance of joining the European Union, and, accordingly, the requirements of the latter; understanding of the intrinsic value that has our state, national standards to improve individual and personality general public dimensions Ukrainian life. After all, despite the current difficult conditions of development, reform and actually martial Ukraine, it is still being turned its vector in the direction of European culture, with all its positives and negatives. There has that Ukrainian society has great potential, even more, though paradoxically, than some countries in Western Europe.

Summing up, it can be noted that the promotion of European standards in state-Ukrainian sociocultural space is an important factor regarding acceptance and implementation of European values, where the formation and functioning of civil society is external and visible sign. In fact, European standards state, changing the internal configuration of the functioning of the state, makes it more a partner than a competitor or opponent in the formation of civil society. Nevertheless, implementing the European standards in the Ukrainian state-socio-cultural space, you need to consider the inadmissibility of the blind offset these standards from one medium to another, without specific historically formed existential-axiological component of the Ukrainian people. In view of this, can there be no transfer of artificial and above all the creative perception and integration in Ukrainian political-economic, socio-cultural and axiological dimensions of life, while preserving essential and valuable elements of this complex and long process.

Key words: philosophy of law, European standards, civil society and the state.

УДК 352.075

В. Я. Зимогляд, кандидат філософських наук, доцент

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ МУНІЦИПАЛЬНОЇ Й РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У ЛОКАЛЬНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті розглядаються особливості становлення і розвитку місцевого самоврядування, фактори формування муніципально-регіональної політики в локальному політичному процесі, аналізуються взаємозв'язки територіальної самоорганізації соціуму з його ресурсним забезпеченням.